

STEVEN MILLHAUSER

SOBA NA TAVANU

I.

SANJARI I PROBUĐENI

WOLFA SAM PRVI PUT vidio u ožujku, u predzadnjem razredu srednje škole. Ovo nije priča o njemu, ali mi se čini kako s njim trebam početi. Na svoje sam se mjesto svalio pažljivom nonšalantnošću kojom sam već majstorski ovladao i otvorio prastari, crvenkasto smeđi primjerak Gradonačelnika Casterbridgea, u kojem nije bilo ničeg što bi me zanimalo osim sitnih končića u koje se pri dnu naslovnice raspadala omotnica, kad sam iznenada postao svjestan osobe u redu s desne strane, dvije klupe dalje. Kao da je tek časak prije toga počeo postojati. Zapanjilo me svijetlosivo odijelo - nitko u cijeloj školi nije nosio odijelo - kao i vrh džepnog izdanja zbog kojeg mu se objesila lijeva stana sakoa. Nakratko sam prema njemu osjetio sažaljenje, novi klinac, pogrešno odjeven, kao i prezir zbog odijela te radoznalost o kakvoj se knjizi radi. Činilo se da si proučava lijevi dlan, iako sam vidio da je na trenutak pogledao prema redu visokih prozora uzduž razreda. Jedan je od njih bio otvoren, tog ugodnog jutra 1959- godine, okno je bilo naslonjeno na preokrenutu lončanicu, a ja sam ga, iz nekog razloga,

zamislio kako ustaje, prolazi razredom, podiže prozor i izlazi.

Kad su svi posjeli, gđa Bassick je novom učeniku naredila da ustane. To je obavio s iznenađujućom elegancijom - radilo se o visokom mladiću, sigurnog nastupa, nije se smiješio ali je svoje svijetlosivo odijelo nosio samopouzđano, s frizurom u kojoj se kosa kovrčala iznad ušiju i u pramenovima mu padala preko čela, dok su mu ruke opuštene visjele uz tijelo, kao da je sasvim normalna stvar stajati u prostoriji punoj stranaca, izložen svim tim pogledima, ili mu naprosto to nije bio nikakav problem. John Wolfson, koji se u naš grad preselio iz nekog drugog mjesta u Connecticutu, dobrodošao u srednju školu William Harrison. Sjeo je, ne na brzinu niti nezgrapno kako bih to učinio ja, i naslonio se, zauzevši stav pristojne pažnje, kakav priliči početku školskog sata. Pet minuta kasnije, vidio sam kako je lijevom rukom kliznuo u džep na sakou i izvadio knjigu. Ostatak sata držao u je otvorenu na koljenima.

Kasnije istog dana, sreo sam ga u predvorju i vidio da se riješio sakoa i kravate. Zamislio sam ih kako napušteni vise u njegovom ormariću. Sutradan se pojavio od glave do pete u novoj odjeći, koju je opet nosio prirodnom elegancijom: traperice, crne iznošene mokasinke čiji su rubovi djelovali izgužvano i u svijetloplavoj košulji s dugim rukavima, kojoj je rukave dvaput zavrnuo do lakta. Zavidio sam mu na tome što u svakoj odjeći izgleda posve prirodno: djevojke su mu se smiješile, a za tjedan dana smo ga već zvali Wolf i držali jednim od nas, kao da je tu oduvijek, taj stranac sa svojim sivim očima u kojima se vidi zanimanje.

Pričalo se da su mu oca iznenada premjestili iz drugog dijela države Connecticut, kao i da je pao u privatnoj školi, ili su ga iz nje izbacili iz nekog nepoznatog razloga, koji se doimao pomalo glamuroznim. Bio je ljubazan, s blagim osmjehom na licu, po-malo suzdržan. Ono što mi je kod njega upalo u oči, osim što se bez ikakvih poteškoća uspijevao uklopiti, bila je ta nepoznata džepna knjiga koju sam kod njega uvijek vidio među udžbenicima. Bila mu je osnovno obilježje. Kao da je htio reći, evo, neću nositi odijelo, ali to je zadnji ustupak. To mu je, uz blagu suzdržanost koja se uvijek osjećala, ozračje samodovoljnosti, primjesu poruge koju ste ponekad u njegovom osmjehu mogli razaznati - onemogućilo da postane omiljen na brzinu. Ponekad mi se činilo kako se trudi izgledati baš poput nas, zato da može raditi po svom, a da ne privlači pažnju.

Sklopili smo neko suzdržano prijateljstvo. I ja sam potajno čitao, ali sam svoje knjige držao kod kuće, u sobi sa širokom vitrinom i starim naslonjačem iz dnevne sobe, s već dobro uleknutim sjedištem. No, to nije bilo najvažnije. Sebe sam doživljavao kao nekog tko se prerušio - ispod fasade poslušnog sina i odlikaša, simpatičnog, dobro odgojenog mladića koji ima svoje društvo i igra ping-pong, ima napola stalnu djevojku, ispod svega toga krio se netko drugi, nemiran, pritajen, pun poruge, destruktivan, nadmen, a ta prikrivena druga osoba nije imala ništa zajedničko s prvom, koja se smijala s društvom, išla na školske plesnjake i ljetna popodneva provodila na plaži. Nejasno sam osjećao kako je čitanje način kojim se spuštam u to podzemlje, gdje me čeka moja manje izvještačena, bolja verzija. No, Wolf se s time nije

nimalo slagao. „Knjiga je”, izjavio je, „stroj za snove.“ To je kazao jednog dana, kad smo sjedili na stepenicama ispred gradske knjižnice, oslonjeni na stupove. „Svrha joj je da ti omogući bijeg iz ovog svijeta. „Palcem je pokazao prema vratima knjižnice, gdje sam tri dana u tjednu poslije škole radio dva sata. „Dobro došao u tvornicu snova.” Suprotstavio sam mu se izjavom kako je knjiga za mene nešto drugo, nešto što će mi pomoći da prevladam što mi stoji na putu, iako nisam znao što bi to bilo, i kamo sam na kraju tog puta želio stići. „Ono što ti stoji na putu”, rekao je Wolf kao da je o tome već prije razmišljao, „jest sve ovo” - pokazao je otprilike u smjeru centra grada. „Trgovine, zgrade, školski razredi, budilice, večere u šest sati, zdrav duh u zdravom tijelu. Dobro uređen život.” Slegnuo je ramenima i u zrak podigao knjigu. „To je moja karta za bijeg.“ Polagano je razvukao usne u onaj svoj tipični, lijeni osmijeh, za koji mi se činilo da sadrži i primjesu poruge.

Pozvao me da odemo k njemu, bilo je to jednog toplog travanjskog dana, kad su se svi prozori držali otvoreni pa se iza bejzbolskog igrališta mogla vidjeti i željeznička pruga. Iz škole smo krenuli skupa, ja sam hodao uz bicikl, dok su mi knjige poskakivale u njegovoj ulubljenoj košarici, Wolf je koračao pored mene, prebacivši najlonsku jaknu preko ramena, poput tipa iz reklame za košulju, stisnuvši knjige uz bok. Ja sam stanovao u relativno novom kvartu jednokatnica, nedaleko plaže, a Wolf na sasvim drugom kraju grada, preko autoceste, gdje su kuće bile veće, s više drveća i zelenijim krošnjama. Ušli smo u hlad nadvožnjaka autoceste, ispunjen rikom golemih kamiona koji su nam tutnjili nad glavom, pa

prošli kroz parkić s klupama. Nakon nekog vremena našli smo se na vijugavom putu, omeđenom smeđim stupićima s crvenim reflektorima. Tu su kuće bile sasvim odmaknute od ceste, iza šumaraka borova, hrastova i javora. Kod prilaza s visokom drvenom ogradom s jedne strane i visokom živicom s druge, skrenuli smo i počeli se penjati vijugavom uzbrdicom.

Iza zavoja se ukazala Wolfova kuća. Golema i sjenovita, kao da mi je bila preblizu dok sam svijao vrat kako bih vidio red prozora na drugom katu, s crnim kopcima. Kuća je bila tako mračna i u tako dubokom hladu da sam se iznenadio kad sam shvatio kako je u stvari bijele boje, tanke zrake sunca jedva su se kroz visoke krošnje probijale do drvene oplata zidova i pržile crne crepove.

„Dobrodošao u Wolfland”, rekao mi je - podižući desni dlan, polaganim je, elegantnim pokretom zamahnuo svojom dugom rukom, opisavši znak tilde. Otključao je ulazna vrata pa sam ušao za njim u tako mračnu dnevnu sobu da se činilo kao da su preko prozora navučene neprozirne zavjese. No, zavjese su bile razmaknute, a na prozorima podignute rolete, pa su se kroz njih vidjele isprekidane crte krošnji prošaranih suncem. U nešto svjetlijoj kuhinji bacio je školske knjige na stol, gdje su već ležali vrtlarska rukavica i narančasta kutija Wheatiesa, uzeo poruku koju je pročitao na glas - „Vraćam se kasnije. Pozdrav. M” - pa me poveo natrag u dnevnu sobu, u kojoj je u podnožju tepihom obloženog stubišta stajao stup. Na katu smo prošli sumračnim hodnikom pokraj više zatvorenih vrata. Wolf je stao pred zadnjima, okrenuo kvaku i gurnuo ih vrhom mokasinke. Ponovio je svoju kićenu

kretnju, dodavši i blagi naklon pa kao da igra ulogu dvoranina koji odaje počast svom gospodaru, pričekao da uđem.

Našao sam se u tamnosmeđoj sobi bez sunca, sa spuštenim roletama. Jedna je sa strane bile malo poderana, pa je propuštala zraku svjetla. „Pazi”, rekao je Wolf, „ne miči se.“ Prošao je sobom do stare mesingane samostojeće lampe, sa žućkastim sjenilom s resicama i povukao uzicu. Svjetlo, tamno poput čokolade, obasjalo je stari naslonjač koji je stajao u kutu i nekako djelovao kao da tu ne pripada. No, ono što me iznenadilo bilo je pravo knjiško ludilo te prostorije - knjige su bile porazbacane po nenamještenu krevetu i po oljuštenom radnom stolu, bilo ih je u hrpama visine koljena po podu, bile su zgurane po dužini i uspravno u uskoj vitrini višoj od mene i opasno nagnutoj od zida, stajale naslagane po otrcanoj komodi. Poslagane knjige držale su vrata ormara otvorenim, a ispod kreveta je pokraj vrha smeđe papuče opet virila knjiga.

„Sjedi”, rekao je Wolf, pokazujući na naslonjač, koji, kako sam sad vidio, nije imao nožice. Oprezno sam sjeo u tu nisku fotelju, bojeći se da ne porušim stupove knjiga koji su sa svake strane stajali na podu. Wolf je povukao pokrivač, zajedno s knjigama razbacanim po njemu, pa su se razletjele po zidu. Legao je na leđa, položivši glavu na jastuk, s rukama iza glave, prekrivenih nogu. Tog mi je popodneva objasnio kako je razlika između ljudi i životinja u tome što ljudi mogu sanjati i dok su budni. Rekao je da je smisao književnosti da nam omogući da se tom sposobnošću i služimo. Umjetnost je, kazao je, kontrolirano ludilo i upravo zbog toga su ljudi čiji

je zadatak odabrati lektiru za srednju školu oprezno birali samo one knjige o kojima se moglo raspravljati, samo dosadne knjige pri zdravoj pameti, ili bi, ako bi greškom odabrali pravu knjigu, tu knjigu u nastavnom programu predstavili tako da se zaobiđe sve što je u njoj veličanstveno i ludo. Rekao je da je srednja škola namijenjena idiotima i mediokritetima. Da je majka pristala ne ulaziti u njegovu sobu, pod uvjetom da si jednom tjedno promijeni posteljinu. Da se knjige ne sastoje od tema, o kojima bi se pisale lektire, nego od slika koje ti se urežu u glavu i zamijene one koje stvarno vidiš. Da na svijetu postoje dvije vrste ljudi, sanjari i probuđeni. Probuđeni su izgubili sposobnost sanjanja koju su nekoć imali, pa su sanjare mrzili i na sve ih moguće načine proganjali. Da su nastavnici probuđeni. Spominjao je pisce za koje nisam nikad čuo, poput Williama Prescottta Pearsona, A. E. Jacobsa i Johna Sharpa, koji mu je bio najdraži, a pisao je sjajne priče poput „Dizala“, o čovjeku koji jednog dana uđe u dizalo u poslovnoj zgradi s pedeset i šest katova i više iz njega ne izlazi, osim do javnih zahoda i automata s hranom, kao i „Unutrašnji vrtuljak“ o vrtuljku iz lunaparka koji se penje u vis, ali nikad ne doseže vrh, a čije je remek-djelo roman od petsto stranica kojem se cijela radnja odvija za vrijeme jednog treptaja oka. Kad se usporede s takvim djelima, Silas Marner i Gradonačelnik Casterbridgea zanimljivi su otprilike koliko i novinski katalozi s usisivačima.

„Hoćeš li vidjeti tavan?“ upitao me iznenada. U toploj sam špilji od knjiga napola sklopio oči, no Wolf je skočio s kreveta i već stajao na vratima. Slijedio sam ga u sumrak koji je

vladao u hodniku, pored vrha stubišta do neobojenih vrata koja su izgledala kao vrata ormara za posteljinu. Iza njih se nalazilo drveno stubište. Popeli smo se na vrući tavan, u kojem su žućkasto smeđe trake sunca prodirale kroz mali okrugli prozor, padale po golim daskama na podu i gredama punim ivera, pa nestajale u smeđoj tami. Dok smo prolazili, uspijevao sam razabrati stare kaučeve, komode i naslonjače, kao da smo provalili u odjel s namještajem velegradske robne kuće. Došli smo do visokog, staromodnog ormarića s gramofonom, koji mi je dopirao do grudi. Wolf je podigao poklopac, ispod kojeg se ukazao mračni tanjur gramofona, na kojem je ležao sablasni bijeli medvjed ispruženih ruku. Potom me odveo do drvenog zida s vratima, iza njih se ukazao kratki hodnik s vratima sa svake strane. Stao je ispred onih s lijeva, tiho pokucao jednim prstom i nagnuo se, kao da osluškuje.

„Sestrina soba”, rekao je potom i uveo me.

Kad je za nama zatvorio vrata, našao sam se u potpunom mraku. Osjećao sam da mi stoji jako blizu, ali nisam ga mogao vidjeti. Onda sam osjetio dodir po nadlaktici i trgnuo se, no to je bila samo Wolfova ruka, kojom mi je pokazivao put. Polako me vodio kroz tamu, pa sam podigao ruku, kao da u šumi štitim lice od grana. „Sjedi tu”, šapnuo mi je. Stavio mi je ruku na nešto poput visokog naslona tapeciranog stolca, preko kojeg je išao rec metalnih gumba.

Pipao sam po stolcu i sjeo, osjetivši kako on sjeda na drugi, do mene. Sjedio sam na tvrdom stolcu s visokim naslonom, s tvrdim tapeciranim naslonom za ruke, kakav bi se mogao naći u kičasto uređenom dnevnom boravku

postarije glumice iz crno-bijeloga filma. „Isabel”, tiho je rekao, „spavaš li?” U mrklom sam mraku naprezao oči, ali nisam uspijevao vidjeti ništa. Palo mi je na pamet kako bi se moglo raditi o spački, drskoj šali čiji bi smisao bio da mi se na neki način naruga. Istovremeno sam osluškivao ne bih li što čuo i stiskao oči dok mi nisu počele drhtati od naprezanja da nešto vidim. U toj je sobi moglo biti bilo što.

„Spava”, rekao je Wolf, a ja sam pomislio: krasno. Savršen trik. Zamišljao sam ga kako me gleda svojim nadmoćnim osmjehom.

„Wolfe?” začuo se šapat, no jedva čujno, tako da sam se pitao nije li mi se samo učinilo.

„Isabel”, čuo se Wolfov glas. „Jesi li budna? Doveo sam gosta.” Nešto se pomaknulo. Čuo sam šuškanje kao da se miče posteljina, pa nešto što je zvučalo poput tihog uzdaha, potom odnekud iz mraka riječ: „Zdravo.”

„Javi se Isabel.”

„Zdravo”, odgovorio sam, uzrujan, osjećajući se glupo.

„Kaži joj kako se zoveš”, rekao je tiho Wolf, kao da sam stidljivi šestogodišnjak, i ne bih ništa kazao, ali tko zna što se u mraku događalo.

„David”, rekao sam. „Dave.”

„Dva imena”, rekao je glas, praćen s još malo šuškanja. „Dva imena vrijede više od jednog.” Pitao sam se umije li Wolf oponašati glasove.

„Sviđa li ti se moje ime, Davide Dave?”

Oklijevao sam. „Je”, rekao sam. „Sviđa.”

„A, a, a”, rekla je ona igrajući se, pa sam zamislio kako u mraku prijeti prstom. „Moraš malo o tome razmisliti.”

„Ali razmislio sam”, rekao sam, brzo razmišljajući. „U glavi sam ocijenio kako mi zvuči.”

„A, pa to je odličan odgovor, Davide Dave, stvarno odličan odgovor. Ne vjerujem ti, nimalo, ali ovaj te put neću kazniti. A kako ti se sviđa moja soba? Ma ne, ne brini, samo se šalim. Što ti je Wolf o meni napričao?”

„U stvari, ne baš puno.”

„A, to je dobro. Onda me možeš sam izmaštati. Isabel, ili Tajna uklete sobe. Aaj, baš sam umorna. Hoćeš li mi opet doći i posje- diti sa mnom, Davide Dave?”

„Da“, kazao sam. „Hoću. Sigurno.”

Čuo sam dugo zijevanje, pa promrmljanu rečenicu, zazvučalo je poput refrena pjesme „See You Later Alligator”, a onda na ruci osjetio Wolfove prste. Poveo me van iz mračne sobe, zatvorivši za sobom pažljivo vrata. U tišini smo se spustili drvenim stepenicama, pa tepihom glavnog stubišta u tamu dnevne sobe. Očito je bilo vrijeme da pođem. Možda nije želio da ga išta pitam o igri koju je izveo, gore u mraku. Ako želi biti zagonetan, nemam ništa protiv.

„Svidio si joj se”, rekao mi je na ulaznim vratima, držeći se jednom rukom za dovratnik, dok se drugom uhvatio za uzdignuto rame. Tišim je glasom rekao: „Ne brini.” „U redu”, odgovorio sam, „neću”, i spustio se stepenicama pred kućom do svog bicikla, s uljubljenom košarom punom knjiga. Stopalom sam podigao nožice, prebacio nogu preko sjedala i mahnuo mu dok sam se spuštao vijugavim prilazom. Na

zavoju sam još jednom pogledao kuću, koja se dizala u svojevrsnom sutonu, a onda brzo vratio pogled na sjenoviti prilazni put, dok sam jurio nizbrdo između visoke ograde i živice. Kad sam izletio na cestu, morao sam stisnuti oči jer je iznenada jarko zabljesnulo popodnevno sunce.

II.

PUSTOLOVINE U TAMI

Cijelim putem kući, ulicama po kojima su se prostrle izvijene sjene telefonskih žica, pred očima su mi bile visoka, mračna kuća,

špilja od knjiga, mračna odaja. Sve me to na nešto podsjećalo, dok sam se vozio kroz hlad nadvožnjaka autoceste, a kad sam izbio na sunce, sjetio sam se o čemu se radi: mrak kino dvorane, s predvorjem prošaranim sunčevim zrakama, iz kojeg čovjek onda izađe na blještavo svjetlo popodnog sunca vani. Uvijek mi se sviđao taj trenutak zbunjenosti, kad ti um istovremeno obuzmu dva razna svijeta, onaj tvrdog pločnika, s mravinjacima i srebrnom ambalažom žvakaćih guma i onaj u kojem se ljudi mačuju u kraljevskoj dvorani sa skerletnim zavjesama. No uskoro bi kameni pločnik, sjajno žuti hidrant, odbлесак sunca s odbojnika automobila u prolazu, semafor smaragdno zelene boje, postajali to životniji i konkretniji kako su druge slike blijedjele, pa sam se jedva mogao prisjetiti prizora mračne kuće, stupova poslaganih knjiga, prigušenog glasa u tami. Kao da, ako bih okrenuo bicikl i odlučio se vratiti, tamo

više ne bih zatekao ništa - samo krivudavi put obrubljen drvećem i nekoliko tamnih stupova s crvenim reflektorima.

Kad sam stigao kući, u suncem obasjanoj kuhinji pozdravio sam majku, koja je u zrak digla ruke da mi pokaže prste oblijepljene brašnom i zapešćem popravila uvojak. U sobi sam svežanj s knjigama odbacio na krevet i srušio se za njima, položivši glavu na zid, dok su mi noge visjele preko ruba. Moja vitrina s knjigama, sjajno sive boje, počela mi je ići na živce. Tu i tamo su među knjigama bili dijelovi posvećeni drugim stvarima - kutijama sa starim društvenim igrama, drvenoj kutiji za šah, dvije filatelističke zbirke, lakiranoj zdjeli koju sam u osnovnoj školi napravio na satovima tehničkog. Na vrhu je bila moja zbirka minerala, svaki s vlastitom etiketom, a onda globus na mjedenom stalku, električni sat kojem se vidio i kabel napajanja, radiometar čija su se krilca vrtjela na svjetlu. Čak su me i same knjige dotu- kle, tako uredno složene u redovima koje su pridržavali metalni držači za knjige s plutenim dnom.

Po zidu bež boje i dijelu komode ukoso su, probivši se kroz razmaknute rolete, padale duge trake sunca.

Te sam se noći probudio u tami. No, odmah sam vidio da ne vlada mrkli mrak, od globusa se odbijalo svjetlo ulične svjetiljke i padalo po kožnim rubovima podloška na radnom stolu, metalnom zaobljenju sjenila za samostojeću svjetiljku, naslonjaču za čitanje. Iznenada sam pomislio: tavan je bio prazan, tamo nije bilo nikoga - pa sam opet zaspao.

Sutradan sam Wolfa sreo na satovima engleskog, francuskog i povijesti. Dvaput smo se mimoišli na hodniku,

naletio sam na njega dok je izlazio iz kantine i kratko smo razgovarali poslije nastave, pogledavajući na sat, dok smo stajali na parceli smečkaste trave kod željezničkog nadvožnjaka koji je vodio u centar grada. Morao sam poći u knjižnicu i odraditi svoju dvosatnu smjenu. Wolf je pušio cigaretu držeći palac zakvačen za pojas, očiju suženih zbog plavičastog dima koji se prema njima podizao. Nije spominjao kuću, niti Isabel, i dok sam se spuštao prema centru grada osjetio sam kako me obuzima bijes, kao da su mi oduzeli nešto što mi pripada. Prijeveru sam mogao oprostiti, šutnju ne. Na drugom katu knjižnice, gdje sam vadio knjige iz metalnih kolica i proučavao Deweyeve decimalne brojeve na stražnjoj strani omotnica prije nego bi ih odložio na police, pala mi je na um njegova soba s ludnicom od knjiga, pa sam se pitao nisam li to možda u njoj zaspao, u onom naslonjaču bez nogara, a posjet njegovog nevidljivoj sestri samo sanjao?

Tako je protekao cijeli tjedan: tu i tamo sreli bismo se u razredu, razmijenili nekoliko riječi poslije škole. Kao da me pozvao u kakvu pustolovinu, a onda se predomislio. Osjećao sam se kao žrtva grube šale i čvrsto ga se odlučio kloniti. Za vikend sam postavio stol za ping-pong u garaži i pozvao prijatelje Raya i Dennisa. Majka je iznijela čaše s limunadom, otežale od kockica leda, a mi smo grabili pune ruke slanih grickalica i trčali za bijelom lopticom kad bi se niz prilaz otkotrljala prema ulici, gdje su klinici iz susjedstva sa žutom plastičnom palicom igrali wiffleball, a čovjek s pojasom oko struka visio s vrha telefonskog stupa. Poslije smo sjeli na paravanom zaklonjenu verandu iza kuće i na zelenom

kartaškom stolu kartali kanastu. U ponedjeljak sam opet radio u knjižnici, a u utorak, na slobodan dan, Wolf me ponovno pozvao u goste.

I dalje je stajala tamo na vrhu zavojitog prilaza, ne baš onako mračna kakvom sam je zapamtio, sa svojom drvenom oplatom čija se bjelina jasno odražavala pod neravnim sjenama borova i norveških javora. Dok smo kroz dnevnu sobu išli prema stepenicama, iz kuhinje je ušla visoka, zgodna žena u safari bermudama i majici na bretele, noseći u jednoj ruci lopaticu za vrt, a u drugoj rukavicu uprljanu travom. Odmah se vidjelo da je to Wolfova majka - imala je nešto oko jagodica, u očima, eleganciju koju donosi stav nonšalantnog autoriteta. Prebacila je lopaticu u vrtlarsku rukavicu, ispružila dugu, голу ruku i rukovala se čvrstim stiskom. „Ja sam Johnova majka“, rekla je. Časkom sam razmišljao tko je John. „Ispričavam se zbog nereda. Ti si sigurno David?”

„Je, a opet i nije“, rekao je Wolf i prebacivši joj ruku preko ramena dodao: „Kojeg nereda?” Pogledala ga je uzrujano, ali s ljubavlju i popravila uvojak tamne kose na čelu - a meni se iznenada ukazao prizor svijeta punog majki ruku uprljanih poslom, kako elegantno podižu dlanove da bi popravile frizuru.

U njegovoj sobi sa spuštenim roletama, Wolf je sjeo u fotelju bez nogara, stavivši noge na krevet, dok sam ja zalegao na postelju, oslonjen glavom na zid, s jednom nogom na podu, prebacivši stopalo druge preko koljena. Govorio je samo o Isabel. Ona je stidljiva, jako stidljiva - zbog toga sam je mogao upoznati samo i onom mraku. Kad god bi se morala

upoznati s novom osobom - a tu je muku ako je ikako mogla izbjegavala - zahtijevala je da se to obavi u mrklom mraku. Na prozorima sobe u potkrovlju bile su navučene debele zavjese. Ali da ne brinem - kad me bolje upozna, na mene se navikne, siguran je kako će iz mraka izaći. Osim toga, nije ona sve vrijeme provodila u sobi - ponekad bi se spustila na večeru ili išla po kući. Nervoznom su je činili samo strani ljudi. Cijenio je moju spremnost da je posjetim, jer njoj jako treba da se sreće s ljudima, itekako joj treba, ali ne s bilo kakvim starim kretenima. Čim se sa mnom upoznala, njemu je bilo jasno. Ono što mora reći jest da je prije kakvih godinu dana doživjela nekakav - pa, to su nazvali slomom, makar se njemu čini kako je njen živčani sustav samo otkrio sjajan način da joj omogući da radi što god želi, izbjegavši istovremeno dosadu od dobre stare srednje škole i ostale sjajne tinejdžerske fore. Prošlo godinu nije išla u školu, no Ministarstvo obrazovanja dopustilo joj je da uči kod kuće i u svojoj sobi polaže ispite. Puno više voli učiti nego on, stalno napamet uči francuske nepravilne glagole i od čega se sastoje gliste. Od nas je mlađa godinu dana. I on bi si rado priuštio jedan zgodan živčani slom, da se posluži tim terminom, ali bi on to radije nazvao živčanim oporavkom, međutim, na svoju sramotu pati od savršenog zdravlja, ne uspijeva mu se čak ni prehladiti, pa s njim sigurno nešto nije u redu.

Wolf je posegnuo pod fotelju i izvukao kutiju cigareta, pa mi je upitnim pogledom ponudio. Slegnuo je ramenima, stavio jednu u usta i pripalio. „Sve ovisi o tome što misliš pod zdravljem“, rekao je. Uvukao je dim duboko u pluća i podigavši bradu tako da mu je lice gotovo bilo vodoravno,

polako prema stropu ispustio dim. Kad je završio s pušenjem, podigao je roletu, otvorio prozor, pa prema van nešto očetkao sitnim potezima ruke. Ispustio je nekoliko puta na brzinu dah prema mrežici, zatvorio prozor i opet spustio roletu.

Okrenuo se prema meni, oslanjajući se leđima na prozorski okvir, s rukama u džepovima i prekrštenih nogu.

„Imaš li curu?“ upitao me.

To pitanje nisam očekivao. „I da i ne“, naposljetku sam mu odgovorio.

„Odličan odgovor“, rekao je Wolf, s onim svojim lijenim, polaganim osmjehom. Ramenima se odgurnuo od prozora i uspravio se. „Hoćemo li?“ Pokazao je glavom prema vratima.

Slijedio sam ga drvenim stepenicama prema mračnom tavanu prošaranom sunčevim zrakama. U uskom hodniku mi je šapnuo: „Očekuje te.“ Na posljednja je vrata pokucao držeći dlan postrance, samo jednim prstom. Otvorio ih je - na prigušenom svjetlu koje je ušlo s hodnika nakratko sam ugledao rub komode na kojoj je u sjeni ležala četka za kosu - a časak kasnije je nastao potpuni mrak. Poveo me do stolca s visokim, tvrdim naslonom i dok sam uspravno sjedio stežući naslon zaruke, osjećao sam se kao kakav izrezbareni lik kralja.

„Dobrodošao, stranče“, rekao je glas. Činilo se kao da dopire s udaljenosti od koraka, kao da govori netko tko sjedi u krevetu. „Što te dovodi u ove krajeve?“ Imao sam osjećaj da me Wolf promatra u mraku.

„Tražio sam poštu,“ rekao sam.

„Tu vam je elektra, gospon”, rekla je Isabel.

Mračna soba, kruta stolica, riječ „gospon“, učinilo mi se da me se na neki način iskušava, pa sam zbog svega prasnuo u kratak, nervozan smijeh.

Osjetio sam kako Wolf ustaje sa stolca. „Bit ću u sobi, ako ti što treba, pozvoni.“ Čuo sam mu korake po tepihu. Vrata su se brzo otvorila i zatvorila.

„Je li to rekao pozvoni?“

„Imam zvonce.“

„O - tvoj Isa-bell.“

„Da li se uvijek šališ?“

„Samo u tami.“

„A na svjetlu?“

„Tad sam smrtno ozbiljan.“

„Onda je sreća što je mrak. Igrajmo se.“

„U mraku?“

„Može i u mraku.“

Pokušao sam si predočiti kakvu ludu partiju Monopola, u kojoj se predmeti biraju dodirom, pokušavajući razlikovati brod od automobila, pa se kockica baca po nevidljivoj ploči i pažljivo opipava kako bi se prebrojile jedva primjetno udubljene točkice. Pitao sam se kako ću po ploči koju ne vidim pomicati svoju figuru, kad sam iznenada pod prstima osjetio nešto mekano i trgnuo ruku.

„Hajde“, rekla je Isabel. „Moraš mi reći što je to, ali smiješ se služiti samo jednom rukom.“

Ispružio sam ruku i na dlanu osjetio lagani pritisak. Prste sam savio oko nečeg dlakavog ili mucastog i okruglog, što je ispod krzna imalo nešto tvrdo. S jedne je strane umjesto krzna bilo mekano sukno. Činilo mi se poznato, ta okruglasta, krznena stvar veličine mog dlana, no, iako sam je stalno vrtio i pipao palcem, nisam uspio razaznati o čemu se radi.

„Predaješ se?“ rekla je. „U stvari, trebala sam ti reći - to je dio nečeg.“

„Je li dio preparirane životinje?“

„Pa, nije. Bio si blizu. U stvari - ubit ćeš me - to je štitnik za uši. Otrgnuo se s one metalne stvari koju staviš preko glave.“

Sljedeći predmet koji mi je dodala bio je tvrd, tanak i hladan, pod prstima je odmah poprimio oblik čajne žličice.

„Ovo je malo previše lako“, rekao sam.

„Sad se osjećam krivom. Ajde probaj s ovim.“

Bilo je malo i zakrivljeno, s nekakvom kopčicom, pa sam iznenada shvatio, ukosnica. Slijedio je krut, kožnat predmet koji nije bilo teško pogoditi - etui za naočale, potom tajanstveni komadić tkanine s resicama za koji se ispostavilo da se radi o umetaču za označivanje stranica knjige, onda papirnato spužvasti predmet s prikačenom uzicom, koji sam slavodobitno prepoznao kao čajnu vrećicu. Jednom sam, dok mi je dodavala mali stakleni predmet, na prstima osjetio lagani pritisak njenih jagodica. A jednom, nakon stanke u kojoj sam čuo zvukove kao da se miče tkanina, na moj je ispruženi dlan ispustila dugačak odjevni predmet koji je odmah trgnula natrag, uz riječi „to nije pošteno“, prasnuvši

u smijeh zbog mojih prosvjeda i odbila otkriti o čemu se radilo, dok sam ja zamišljao kako ponovno navlači majicu ili gornji dio pidžame.

Nakon igre dodira, tražila je da opišem svoju sobu. Spomenuo sam vitrinu s knjigama, fotelju s uleknutim jastukom, zidnu lampu na izvlačenje pomoću sklopivog metalnog stalka, no neprestano je tražila nove pojedinosti. „Ne mogu si ništa od toga zamisliti“, rekla je, pomalo uzrujano. Pokušao sam joj živo opisati dijelove stalka na izvlačenje u obliku slova iks iznad svog kreveta, a potom sam, zagriženo pazeći na detalje, opisao šesterostrani kvarcni kristal, svijetlo-grimizni florit u obliku tetraedra i geodu ametista u svojoj zbirci minerala. Kad je došao red na nju, opisala je drvenu kutiju od trešnjinog drva na svom stolu, s četiri spremnika. U jednom je bila plava vrećica od filca, zavezana baršunastom vrpcom, u kojoj su se nalazili srebrni dolar i novčić s glavom Indijanca, u drugom male, crvene škarice, u trećem komplet ukosnica od kornjačevine, a u četvrtom mali, žućkasti kipić kineskog mudraca koji sjedi prekrivenih nogu i u krilu drži otvorenu knjigu. Na jednoj mu ruci nedostaje šaka, na glavi ima šešir čunjastog oblika sa širokim obodom, stranice knjige od bjelokosti nalikuju valovima - i dok je opisivala tog čovjeka od bjelokosti u spremniku kutije od drveta trešnje, učinilo mi se da u mraku nazirem jedva vidljiv, treperavi lik kineskog mudraca kako lebdi u zraku u visini moje glave. Zaigrali smo Duha, dodajući naizmjenice slova jednoj riječi, prenulo me kucanje na vratima.

Vrata su se brzo otvorila i zatvorila, došlo je do trenutačne promjene u gustoći mraka, ali i dalje nisam ništa vidio. „Skoro je pola šest“, rekao je Wolf - znao je da do šest moram biti kod kuće. „Vidimo se, strance“, rekla je Isabel, dok me Wolf vodio do vrata.

Dolje sam se pozdravio s njegovom majkom, koja je u dnevnoj sobi stajala podignutih ruku, prebirući po vrhu spale zavjese. Kad se okrenula da me pogleda, držeći jednu ruku na zavjesi i mašući prstima druge, vidio sam da su joj usta puna pribadača.

Počeo sam redovno dolaziti Wolfovoj kući poslije škole, utorkom i četvrtkom, kad nisam radio u knjižnici i na dane vikenda, popodne. Popeo bih se do njegove sobe, gdje bismo popričali, a onda bi se on jako polako digao s kreveta ili iz naslonjača, kao da mu to ne da neka jaka sila, i poveo me na tavan. Na vrata Isabeline sobe pokucao bi jednim prstom, tiho, dvaput. Ne čekajući odgovor, otvorio bi vrata i brzo ih za mnom zatvorio, kad bi se obično vratio u svoju sobu. Ako mu je smetalo što manje vremena provodim s njim nego s njegovom sestrom, nije to nikad pokazao. Čak se činilo kako mu je stalo da je posjećujem - kao da je mislio da bih je ja nekako mogao izliječiti. Što je sve to trebalo značiti, niti sam znao, niti me zanimalo. Znao sam samo da su ti posjeti Isabel potrebni meni, da moram dolaziti u tu njenu mračnu sobu. Mrak me uzbuđivao — osjećao sam kako me grabi i uvlači. Činilo mi se kako bi se u toj tami sve u meni ubrzalo.

Mrak, skriveno lice, tajna odaja, to što Isabel nisam mogao vidjeti - uskoro je sve to postalo jednako dio nje kao i glas. Pokušavao sam je zamisliti, uspijevaao sam si predočiti

treperavu sjenku koja bi se postupno uobličila u prizor visoke djevojke u bermudama, s vrtnom lopaticom u ruci. Ponekad bih, prije nego bi mi prizor iščilio, ugledao nasmijane sive oči - Wolfove oči. Voljela je igre, svakovrsne, pa mi je sinulo kako smo se u toj sobi u stvari igrali igre mraka. Bila je poput djeteta koje zatvori oči, ispruži ruke, pa se pretvara da je slijepo. Mogla je biti i slijepa, nisam imao pojma - moglo je s njom biti bilo što. A što god da je bilo, ja sam u taj mrak na vrhu kuće odlaziti morao.

U jednoj od naših kuhinjskih ladica, desno od one s jedaćim priborom, bile su dvije baterijske svjetiljke, jedna normalne veličine i jedna mala, veličine nalivpera. Jednog sam dana, nedugo nakon prvog posjeta, stavio malu svjetiljku u džep i ponio je sa sobom u Isabelinu sobu. Planirao sam je izvaditi tijekom jedne od naših igara, igrati se s njom u ruci pa iznenada, kao slučajno, nakratko osvijetliti Isabel. Tako bi se ukazala u stvarnom svijetu - napokon - barem na trenutak, prije nego bi opet nestala u svoj skriveni. Mislio sam se ispričati, pa bismo nastavili kao prije.

Dok sam sjedio na tvrdoj stolici, držeći malu svjetiljku i slušajući Isabel dok mi priča o novoj igri riječi koju je izmislila, čekao sam pravi trenutak. Čuo sam je kako se miče u krevetu - zamišljao sam da, dok priča, maše rukama. Onda sam zamislio rukave, možda od pidžame, kako joj se podižu dok gestikulira. U tom je času moja žudnja da je vidim, lišim te tame, postala tako žestoka da sam prinio prste grlu i jagodicama opipao kako mi tuče bilo. Zamislio sam joj zaprepastene oči, sjajne od straha. Učinilo mi se da bi

osvijetliti je, izložiti je mom žudnom pogledu, bilo kao da sam joj zderao odjeću. Osjetivši sram, žaljenje i nešto nalik zahvalnosti, vratio sam lampicu u džep.

A dok sam se namještao na stolcu, puštajući da me obuzme duboka noć popodneva, začudio sam se vlastitoj neukosti, shvatio da je ono što me tu držalo bila upravo tama; zov neviđenog, tajanstvenog svijeta.

U međuvremenu, u nimalo tajanstvenom svijetu izvan Wolflanda, prasnuo bih u smijeh u kantini, digao ruku na satu američke povijesti, treskom zatvorio svoj ormarić. Odlagao sam knjige na police u knjižnici, pio cherry colu u Lucy's Luncheonette i petkom navečer odlazio na mini-golf s Rayom i Denni- som, dok su Post Roadom klizili automobili otvorenih prozora, u kojima su sjedili rabijatni momci zalizane kose, pljeskajući dlanovima po karoseriji automobila iz kojih je treštao rock'n'roll. Neprestano sam osjećao da je Isabel prodrla u mene, a da se ja nje svejedno nisam mogao točno prisjetiti, u svijetu izvan njene sobe. Suncem obasjani svijet prijetio ju je pretvoriti u sablast, ili je sasvim izbrisati, pa sam se počeo radovati vremenu kad bi pao mrak, kad bi mi ona u glavi oživjela.

Jednog subotnjeg jutra, dok sam išao u grad kupiti rođendansku čestitku djevojci s francuskog, šokirao me prizor Isabel, kako izlazi iz Mancinijeve drogerije. Kratko ošišanu tamnu kosu skupila je sjajnom kopčom, dok je bijelu bluzu kratkih rukava ugurala u traperice, podvijene do pola lista. Tamnoplava torbica, koju je prebacila preko lijevog ramena, stalno ju je lupkala po lijevom boku. Iako sam znao da Isabel nikada ne izlazi iz kuće, da sam samo razbacanim

detaljima koji su mi se skupili u glavi dopustio da se vežu uz tu potpuno nepoznatu djevojku koja je išetala iz drogerije, srce mi je svejedno lupalo, disanje se ubrzalo i tek sam se popodne, nakon uspona drvenim stubištem, smirio u mraku njene odaje.

Ponekad sam se, dok sam s njom sjedio u tami, pitao je li na neki način unakažena. Zamišljao sam iskrivljena usta, slomljeni nos, tamni madež koji joj se poput mrlje razlio po licu. U glavi mi se pojavio roj prikaza ružne Isabel, pa sam osjetio odvratnost, ne toliko zbog tih prizora, već zbog nečega u sebi, što ih je stvorilo, pa mi se, kao u kakvom prosvjedu, počela ukazivati slika drugačije Isabel, roj plavookih, nasmiješenih Isabel. Isabel u crvenim kratkim hlačicama, u izlizanim trapericama s tamnoplavom zakrpom na mjestu gdje se oderao džep, Isabel u bijelim kupaćim kostimima koje sjajne ruke brišu ručnicima za plažu, dok mi se glava nije tako ispunila lažnim prizorima da sam je morao stisnuti među dlanovima, kao da ih želim smrviti.

Jedne sam večeri pomislio: tama je otrov koji mi se rastvara u koži i zbog kojeg ludim. Tijekom tih napada imam priviđenja, koja nazivam Isabel. Ta me pomisao zaokupila, uzbudila, kao da sam našao rješenje za kakav težak matematički problem, no kako je noć odmicala, zamisao mi se činila sve manje zanimljivom, dok mi na kraju nije izazivala tek ravnodušnost i dosadu.

Jednog popodneva, dok smo igrali igru s predmetima, Isabel je rekla: „Ispruži sad ruku s dlanom okrenutim prema gore, jer je ovaj malo zamršen.” Odmah sam se razbudio, nešto joj je u glasu odavalo prigušeno uzbuđenje. Dok sam

ruku držao ispruženu, kako me uputila, čuo sam neko komešanje na krevetu. Časak kasnije osjetio sam mekano tvrdo, oteži predmet kako mi se polako spušta na dlan. Ostao sam potpuno zbunjen, počeo sam hvatati prstima, kad mi se iznenada do uha začuo neobuzdani smijeh, a neobičan mi je predmet istrgnut iz ruke, uz riječi „Zar nisi pogodio? Zar nisi pogodio?“, no već sam shvatio kako mi je na dlan, na trenutak, legla njena topla podlaktica.

Kako je vrijeme bivalo sve toplije, postalo mi je sve teže navečer sjediti za radnim stolom i pisati zadaće pri svjetlu dvostruke fluorescentne lampe. Zadaće sam oduvijek pisao sa zadovoljstvom, to me čak smirivalo: pažljivo numerirani odgovori, oštar zvuk okretanja stranice, crveni, žuti i zeleni indeks, čisti, bijeli papir iz bilježnice s urednim redovima plavih crta i svijetlocrvenom okomitom crtom sa strane. Sad mi je sve to išlo na živce, kao da me odvlači od poslova koji su u životu stvarno važni. Kroz djelomično otvorene prozore do mene su dopirali zvuci ulice u sumrak: tihi glasovi iz obližnjeg dvorišta, zujanje kosilice za travu negdje daleko koje naizmjenice biva tiše pa glasnije, zveket tanjura iza otvorenih prozora, treska automobilskih vrata, zvonki smijeh djevojke. Počeo sam te zvukove pamtit i skupljati nove, tako da o njima mogu izvijestiti Isabel: koraci u drugoj sobi, što bi mogao biti otac koji u kuhinju ide po kutiju krepera ili majka koja ulazi s terase iza kuće: zvuk spuštanja garažnih vrata, šuštanje kotača na biciklima koji prolaze pješčanom bankinom. Zvuci su me činili zadovoljnim, jer sam ih mogao ponijeti njoj, ali su me istovremeno i uznemirivali, jer mi je izgledalo da se svijet koji me od nje

dijeli zgušnjava i što ga duže osluškujem, postaje sve neprobojniji.

Noću sam se budio, pa bih ponovno zaspao, s Isabel u mislima. Ujutro bi mi glava bila teška i osjećao bih se trom, tijekom dana bih uhvatio majku kako me promatra pogledom kojim bi me obično gledala ako bih počeo pokazivati simptome bolesti.

Jednog popodneva, sredinom lipnja, Isabel mi se učinila pomalo odsutnom. U tavanskoj je sobi bilo vruće, a tama se doimala gustom i mekanom, poput vune. Čuo sam kako se vrpolji na krevetu, a onda nešto drugo, poput prstiju koji dobiju po tkanini, ali nekako više svilenkasto. „Što radiš, Isabel?“ „O, češljam se.“ Zamislio sam četku koju sam krajičkom oka ugledao na komodi kako se probija razvučenim pramenom kose, kojoj boja prelazi iz tamne u plavu pa crvenkasto smeđu. Čuo sam kako je nešto kucnulo i pomislio, sigurno je četku odložila na stol, kad je ona iznenada rekla: „Želiš li vidjeti moju sobu?“ Čvrsto sam se uhvatio za rub stolice - zamislio sam bljesak svjetla, kao da me nešto udara u čelo. Isabel se nasmijala, smijeh je imao okrutan prizvuk, nisam znao ništa o toj djevojci u tami, koja će mi se sad u kakvom nasilnom obliku otkriti, osjetio sam kako mi se Isabel pojavljuje u glavi, ali umjesto njenog lica ukazalo se lice neke djevojke s engleskog, koje je potom iščezlo da ga zamijeni drugo, kad me iznenada nešto dotaknulo po ruci. „Ustani“, čuo sam joj glas, vrlo blizu.

Držeći me za ručni zglob, pavela me kroz mrak i stavljala ruku na hladnu drvenu površinu, okrugla ispupčenja, baršunaste rubove. Glavom su mi prolazile slike ladica,

podstavljenih sjedala i baršunastih kutija s nakitom. „Je li razgledavanje gotovo, Isabel?“ „Imamo još jednu zanimljivost.“ Zakoračila je, i dalje me držeći za ruku, stavila mi dlan na nešto izgužvano i meko, što je djelovalo poput plahte. „Gotovi smo“, rekla je i pustila mi ruku. Čuo sam škripu, šuštanje, tišinu.

„Pa, kako ti se sviđa moja soba?“ upitala me, glasom koji je stigao s druge strane kreveta.

„Vrlo je - vrlo je - “ rekao sam, tražeći pravu riječ.

„Vjerojatno trebaš malo prileći, ako si umoran.“

Nervozno sam se popeo na krevet, upirući koljenima u madrac, i počeo puzati po njemu, prema njenom glasu. „Nnn!“ viknuo sam, povlačeći ruku, kad se nešto pomaknulo izvan dohvata. Krevet mi se učinio dugim, većim od cijele sobe, iako sam se po njemu kretao tako polako da sam gotovo ostajao nepokretan. „Jesi li tu?“ rekao sam tami. Isabel nije odgovorila. Tapkao sam oko sebe, jastuk, drugi jastuk, plahta, izvrnuti prekrivač „Gdje si?“ upitao sam mrak. „Tu sam“, šapnula je, tako blizu da sam joj na uhu osjetio dah. Ispružio sam ruku i osjetio samo zrak. „Ne vidim te, Isabel.“ S drugog kraja sobe začuo se smijeh. „Znaš li ti letjeti, Isabel? Je li u tome tajna?“ Osluškiavao sam. „Jesi li ti uopće bilo gdje?“ I dalje sam klečao na krevetu, ali podigavši gornji dio tijela, kao konj koji se propeo, ispružio sam obje ruke, pipajući uokolo prstima po zraku, dodirujući mrak. S jastuka i plahti osjetio sam svjež, pomalo sapunast miris. Legao sam na trbuh, gurnuvši lice u jastuk, udišući njen miris. U mraku sam sklopio oči. Odnekud se začuo zvuk, kao da je stopalo zapelo

za komad namještaja. Onda sam osjetio kako se madrac uleknuo. Nešto tvrdo oslonilo mi se na ruku. Tu sam tvrdoću potom osjetio pod prstima i iznenada shvatio da dodirujem lice. Odmaklo se. „Isabel”, rekao sam. „Isabel, Isabel, Isabel.” Nije bilo ničeg. U gustoj sam tami osjetio kako nestajem, pretvaram se u mračnu izmaglicu, širim do najudaljenijih kutova sobe.

III.

OTKRIĆE

Krasnog srpanjskog popodneva, pod nebom tako plavim da se činilo kao da ima masu, ručnici za plažu rasprostrti po pijesku podsjetili su me na kvadratiće s bojama u kutiji dječjih vodenih bojica. Tu i tamo se mogao vidjeti nakrivljeni veliki suncobran, koji bi dio ručnika držao u hladu. Pod širokim su suncobranima termosice, prijenosni hladnjaci i poluotvorene košare za piknik ležale među žutim leptirićima za plivanje i zelenim morskim čudovištima. Na prugastom sam ručniku nalakćen ležao na jarkom suncu, zagledavši se u mjesto iza svojih gležnjeva, gdje je namreškani suhi pijesak prelazio u ravni i mokri. Niski valovi polako su udarali u neravnim crtama. Voda bi se popela malo na plažu pa se povukla, ostavljajući za sobom tamni sjaj koji bi brzo iščeznuo.

Ljudi su šetali uokolo, sjedili po prostirkama, utrčavali i istrčavali iz vode. Po mokrom je pijesku prošla visoka djevojka s plavim repićem i blještavim nogama bakrenog tena. Kupaći kostim joj je bio tako bijel, da se činilo kao da na

sebi ima svježi premaz boje. Isturene grudi doimale su se čvrstim i oštrim, poput lijevaka. Mala gumena nogometna lopta letjela je vrteći se vedrim plavetnilom. Po pijesku je ukočeno hodao galeb, napola podignutih krila. Stariji gospodin mišićavog torza u uskim kupaćim gaćicama kleknuo je u plićaku na koljena, oslonivši se na ruke, pa sam mu mogao vidjeti sjajne dlačice na donjem dijelu leđa - iznenada se mršavi mladić mišićavih nogu zatrčao plažom prema vodi, odbacio rukama od prijateljevih leđa, napravio elegantan kolut naprijed u zraku i s pljuskom skočio u more. Tu i tamo u pijesku su do ručnika svjetlucale nagnute boce s gaziranim pićem, djevojka u tirkiznom bikiniju stajala je uz podnožje promatračnice čuvara plaže, gledajući u vis i rukom štiteći oči od sunca, a visoko na nebu žuti helikopter kao da je zapeo u gustom, teškom, plavom ljetnom zraku.

Smijući se, podvriskujući i prolazeći prstima kroz mokru kosu prišli su mi Ray i Dennis, udarajući nogama hrpice pijeska. Uzeli su ručnike i počeli si brisati grudi i ruke. S njihovih se kupaćih gaćica slijevala voda.

„Pogodi na koga sam naletio kod mola”, rekao je Ray, dok je pažljivo prostirao ručnik. „Na Joyce. Rekla mi je da Vicky misli kako si nešto na nju ljut.“ Bacio se na ručnik, okrenut na trbuh. „Ne ljutim se na nju. Samo želim - samo mi treba - „

„Jedno samo želim”, rekao je Dennis, namjestivši ruke kao da drži gitaru. Jedno samo želim.” Prebirao je po zamišljenim žicama.

Stiglo je ljeto, doba slatkog ljenčarenja. Provodio sam sate ležeći na plaži, igrajući ping-pong u hladu garaže i

čitajući na terasi iza kuće, gdje su mi sunčeve zrake po knjizi ocrtavale uzorak bambusovog paravana. Čak se i posao u knjižnici doimao kakvim lijenim polusnom, u kojem sam polako gurao kolica između visokih, mračnih polica kroz koje bi tu i tamo prodrila zraka svjetlosti. No, dok sam ležao na plaži prolazeći prstima kroz topli pijesak, sam se u garaži saginjao da dohvatim lopticu za ping-pong, koja bi se otkotrljala u snop grablja polomljenih zubaca i crvenih stalaka za badminton s rđom u podnožju, stalno sam samo čekao Isabel. Spavala je do jedan ili dva sata popodne. Nitko je do sredine dana nije smio posjećivati. Ni Wolf nije ustajao prije podneva, pa su mu moje čudačke navike, kako ih je nazivao, bile smiješne. „Tko rano rani, dvije sreće grabi”, rekao je. „Ali tko može podnijeti toliko sreće?” Počeo sam ustajati sve kasnije, no uvijek bi mi ostali sati i sati dnevnog svjetla koje sam morao otrpjeti prije nego konačno padne mrak.

„Već si ustao?” rekao bi otac, bacivši pogled preko naočala, nagnut nad ručkom u suncem obasjanoj kuhinji.

Ponekad bih, da ubijem vrijeme, s Rayom i Dennisom išao na duge vožnje, ako bi Dennis uspio posuditi majčin auto. Planirao sam polagati vozački ispit čim završi škola, ali svakog bih se dana probudio umoran, pa sam to stalno odgađao. Vozili bismo se autocestom dok ne bi ugledali ime gradića koji nismo poznavali.

Tad bismo se spustili s autoceste i vozili po tom mjestu, kroz trgovačko središte crvenih cigli i bijelih firmi, s brijačnicom iza staklenog pročelja i odsjajem prugastog stupa koji se lagano vrti, da bismo potom zašli na okolne

putove, s usamljenim poštanskim sandučićima i niskim kamenim zidčićima, pa bismo završili na ručku u kakvom restoranu brze hrane gdje su se mogle dobiti palačinke na dvadeset i dva načina, a javorov sirup su služili u staklenoj ambalaži u obliku nasmiješenog medvjeda. Dennis je nosio sunčane naočale i vozio dlanom jedne ruke oslonjenim na volan. U svojoj zamračenoj sobi osvjetljenoj svjetiljkom, Wolf mi je otkrio kako je na pismeni dio vozačkog ispita izašao prije šest mjeseci, a da u dosadni udžbenik uopće nije ni zavirio. „I?“ upitao sam. Osmjehnuo se, podigao prst i prešao si njime preko vrata.

Konačno sam se mogao popeti drvenim stepenicama i nestati u mraku. „Isabel?“ obično bih rekao, stojeći kraj stolca. „Isabel, jesi li budna?“ Ponekad bih osjetio dodir po ruci pa bih ispružio dlan i upitao: „Isabel, jesi li to ti?“ dok bih prstima hvatao zrak. Onda bih je čuo kako se tiho smije na krevetu ili na drugom kraju sobe, ili odmah do uha, ili bogzna već gdje. Rekla bi: „Dobrodošao, stranče“ ili „I putnik se vrati“ ili pak ne bi rekla ništa. Ja bih potom prišao krevetu, pa bih pipajući našao rub i legao, nadajući se kakvom usputnom dodiru, nadajući se daje ona uopće tu.

Dolazio sam joj svaki dan. Kad nisam radio u knjižnici, biciklom bih se dovezao u tri sata popodne. Kod Isabel bih potpuno zaboravio na vanjski svijet, toliko da bi me, kad bih se opet spustio dolje, svjetiljke u dnevnoj sobi ponekad iznenadile svojim sjajnim, žutim sjajem. Kroz prozor na pročelju vidio bih kako svjetlo iznad trijema već obasjava crno lišće. Tad bih nazvao roditelje i ponudio kakvu ispriku, pa bih se biciklom sjurio kući na podgrijanu večeru, dok bi

me majka promatrala zabrinutim izrazom lica, a otac pitao jesam li možda slučajno čuo za jedan prvoklasan, koristan izum, koji zovu ručni sat. Noću bih roditelje čuo kako prigušenim glasovima razgovaraju o meni, kao da sa mnom nešto nije u redu.

Ona tri dana u tjednu kad sam radio u knjižnici, k Wolfu bih se odvezao poslije večere, a kući vratio tek iza ponoći. Ponekad bi Wolfova majka, koja je znala ostati budna do kasna, gledajući stare filmove na malom televizoru dijagonale dvadeset i pet centimetara, ponudila da me odveze kući. Sjeo bih neko vrijeme do nje na kauč, gledajući scenu iz crno-bijelog filma: neobrijanog muškarca u izgužvanom odijelu kako posrće prašnjavom ulicom meksičkog grada. Ženu u telefonskoj govornici dok bjesomučno bira broj i užasnuto se osvrće. Potom bih ubacio bicikl u prtljažnik i sjeo sprijeda s Wolfovom majkom. Putem do moje kuće, mračnim ulicama tu i tamo osvjetljenim žutim uličnim lampama, pričala bi o Wolfu: pao je tri predmeta, mogu li ja to vjerovati, tako je pametan, ali nikad nije volio školu, zabrinuta je, a ja na njega pozitivno utječem. Onda bi svojim dugim prstima pripalila cigaretu, pa bih u mraku automobila koji bi povremeno probilo ulično osvjetljenje, ugledao oči - Wolfove oči - stisnute zbog dima koji se penje prema njima.

Ponekad mi se činilo da živim u dva svijeta: u sunčanom i dosadnom dnevnom svijetu koji s Isabel nema nikakve veze i bogatom, noćnom svijetu, potpuno posvećenom njoj. Uskoro sam shvatio da ta podjela ipak ne stoji. Ljetna noć je, u usporedbi s Isabelinim svijetom, puna svjetla: žutih zidova

kuća, svjetla uličnih lampi, svjetiljki po trijemovima, farova automobila u prolazu i crvenkastih pozicijskih svjetala, s bijelim, ljetnim mjesecom na tamnoplavom nebu. Ne, stvarna podjela bila je na vidljivi i nevidljivi svijet, u kojem me Isabel čekala poput kakvog mračnog sna.

Jednog popodneva, dok sam stajao pored stolca, osjetio sam pritisak na stopalu. „Isabel, jesi li to ti?“ Osluškiavao sam u toj tmini, pa se nagnuo nad krevet. Pipao sam po prekrivačima i počeo puzati po krevetu, sve do jastuka, no Isabel na postelji bilo nije. Začuo sam tihi smijeh, koji kao da je došao s poda. Pažljivo sam sišao s kreveta pa kleknuo na tepih, podigao prekrivač i povirio u tamu, kao da tražim mačku. „Daj, Isabel“, rekao sam, „znam da si tu“ i pružao ruku dok pod prstima nisam osjetio nešto krzneno pa sam je trgnuo natrag. Čuo sam neki mutan zvuk, krznast predmet mi je utisnut u dlan - pa sam, dok sam ga uzimao u šaku, ispod kreveta izvukao nešto što sigurno nije bio mačić. S kreveta je Isabel rekla: „Jesi li našao što si tražio, Davide Dave?“ no ja sam, ne obazirući se na nju, stisnuo tvrdu, krznenu papuču uz lice.

Ponekad bih je pokušao zamisliti u svijetu svjetla. Kako leži kraj mene na plaži, na svom ručniku, s tankom prugom pijeska između nas - i dok sam tu crtu u glavi mogao predočiti, kao i prugasti bijeli ručnik s plavim etuijem za naočale u jednom kutu i bočicom ulja za sunčanje u drugom, pa sam čak jasno vidio i uleknuće ručnika na mjestu gdje je klečala te svjetlucanje pijeska raspršenog po jednom kutu, iako sam si mogao predočiti, ili barem gotovo predočiti

treperenje iznad ručnika, podrhtavanje zraka kao da se zgušnjava atmosfera, nisam si mogao predočiti Isabel.

A u tami pak nije bilo ničeg osim nje. Dotaknula bi me i nestala - poput nasmijanog duha. Ponekad bih, na trenutak, prstima očešao neki dio nje. Dopuštala mi je da legnem pored nje na krevet, ali ne i da pružam ruke. Čuo bih je kako diše, a uz bok bih osjetio, poput jedva primjetnog izdisaja, njen bok, tako blizu da bi mi se nakostriješile dlačice na rukama. Takva su bila pravila igre, ako se tu o igri uopće više i radilo - bilo mi je svejedno, osjećao sam tek neku vrstu grozničavog spokoja. Morao sam biti tamo, trebao sam mrak, igre, pustolovinu, kraljevstvo njene sobe. Trebao sam - ne znam ni sam što. Ali kao da sam u toj sobi bio više svoj nego igdje drugdje. Vani, na svjetlu, gdje je sve bilo razotkriveno, pomalo sam se skrivao. U Isabelinom mračnom carstvu, bilo je obratno.

Ustajao sam sve kasnije. Jednog mi je dana majka poslije ručka rekla: „Izgledaš mi umorno, Davy. Taj tvoj prijatelj... Ne bi li bilo bolje da danas ostaneš kod kuće?“ I gledajući me zabrinuto, opipala mi je čelo hladnom nadlanicom.

„Nemoj“, rekao sam, trгнуvši glavu.

Jednog sam popodneva u mraku uspio naći Isabel. Umjesto da odem s desne strane stolca, što sam uvijek činio, u zadnji sam se tren predomislio, pa sam došao s lijeve - tako sam iznenada naletio na nju, spotaknuo se na mjesto gdje je čučala ili ležala, pa sam pao. U velikoj sam se žurbi ispetljao i odvojio od nje, a pritom sam na čas na rebrima osjetio

skliski, svileni materijal koji je skliznuo s nečeg mekog, što je iznenada iščezlo.

Pitala me za plažu, pa sam joj počeo donositi stvari: glatki kamen, školjku, kliješta malog raka. Skupljao sam i dojmove, popni tamnog sjaja pijeska dok bi se valovi povlačili ili nagnutih boca gaziranih pića pored ručnika za plažu. I sama pića su se doimala nagnutim, pod ukošenim staklom, ali su u stvari bila paralelna s pijeskom, vodoravna. Uvijek bi željela vidjeti još detalja - točan oblik vala, otiske stopala na pijesku - pa sam osjetio kako postajem znalac dojmova, umjetnik u svijetu svjetla.

No, ono za čim sam žudio bila je ta mračna odaja, carstvo, tajna Isabeline Zemlje. U njoj bi se drugi svijet rastvorio u otopini crnila. Sva je bila satkana od zadovoljstva, neobičnosti i svojevrsnog nagovještaja senzualnosti koji je u zraku lebdio poput tamnog parfema.

„Znaš li što je ovo?“ rekla je. „Jednom rukom. Hajde. Pogodi.“

Na dlanu sam osjetio meku, svilenkastu stvar, koja mi je ruku ispunila polako, kao da mi je na nju ispuštena s visine.

„Je li to marama?“ upitao sam, trljajući je palcem, dok mi se prelijevala preko rubova ispruženog dlana.

„Marama!“ kazala je, pa prasnula u neobuzdani smijeh.

Jednog me dana Dennis upitao: „Pa, kako stoje stvari s tobom i Vicky?“ Sjedili smo na ulaznim stepenicama ispred moje kuće, promatrajući ljude kako idu na plažu, noseći ručnike i radioaparate.

„Između mene i Vicky nema ništa.”

„U redu, u redu“, rekao je. „Isuse.”

Ponekad mi se činilo da mi se Isabel lagano otkriva, kao kakva prikaza koja se polako pojavljuje, prema nekom planu koji ne mogu dokučiti. Ako budem strpljivo čekao, sve će mi postati jasno, kao da su se stvari kretale prema nekom cjelovitom otkriću.

„Tako si dobar prema meni,” rekla je, šapćući mi do uha. Osjetio sam kako mi stiže ruku. U mraku sam osjetio jedva primjetan miris sapuna i jači miris tijela. Kad sam ispružio ruku, do sebe sam napipao njen jastuk, još topao od njene glave.

Jednog dana na plaži, dok sam ležao misleći na Isabel, čuo sam neku djevojku kako govori: „...Već je kolovoz, a još mi nije poslao jedan jedini...” Nešto me u tim riječima uznemirilo. Dok sam grudima i trbuhom pritiskao tvrdo meki pijesak pod ručnikom, pokušavajući za Isabel dokučiti točan osjet tvrdo mekog, sinulo mi je: uznemirila me spoznaja da vrijeme prolazi, da je već kolovoz, drugi dio ljeta, kolovoz, varljiv mjesec. No, vreli su se dani i dalje doimali beskrajnim, baš kao i oni srpanjski. Opet, sad si znao da umjesto još jednog ljetnog mjeseca koji treperi negdje u daljini, između tebe i rujna više nema nikakve zaštite - i već si gotovo mogao vidjeti kako se daleko negdje u ljetnoj izmaglici na oštrom zraku stvaraju prvi jesenski oblaci.

Nekako u to vrijeme prvi sam put kod Isabel zamijetio promjenu. Postala je nemirna - ili se možda dala u potragu za kakvom novom igrom. Više me gotovo nikad ne bi dočekala

u krevetu, nego u nekom drugom dijelu sobe, gdje bi stajala ili se kretala. Jednog popodneva ušao sam u mrak i čuo je s dotad nepoznatog mjesta. „Gdje si?” upitao sam. „Tu. Evo me odmah.” Čuo sam kako klizi nešto drveno, škripu, šuškanje, klizanje pa udarac, kao da se zatvorila ladica. Potom nekakav valovit zvuk, kao od odjevnih predmeta, pucanje lastike, pa još šuškanja. „Eto!” rekla je Isabel. „Sad možeš prići.” Polako sam napredovao, ispružene ruke. „Pardon!” rekao sam i povukao ruku. „E, pa stvarno!” rekla je Isabel. „Pa, kako ti se sviđa?” Uzela me za dlan i stavila ga na mišicu, a potom nakratko na bok. „Nova haljina“, rekla je. „I čarape. Ili marame, kako ih neki zovu.” Čuo sam grebanje, kao da trlja ruke. „Dakle! Znaš li ti plesati?” Ruka je uhvatila moju, pa je položila sebi na struk. Osjetio sam da me uhvatila za prst moje druge ruke. Onda prste na struku. „Jen dva tri, jen dva tri!” brojila je ritam i u mraku počela plesati valcer - a ja sam, jer plesati sam učio u osmom razredu, vodio po sobi dok je pjevušila „The Vienna Waltz”. U nešto je udarila i odmah viknula: Nastavi dalje!”, pa sam, dok sam se vrtio po toj sobi i rušio stvari, osjetio kako me njena kosa škaklja po licu. Osjetio sam blagi miris parfema zbog kojeg sam pomislio na oboe i fagote, stiskao prstima donji dio njenih leđa, čvrst i šušlav, dok je ona sve glasnije pjevušila, nešto se otkotrljalo niz sobu, a ja sam lupio u zid.

Kako je krevet gotovo uvijek bio prazan, više nisam zastajao kod stolca. Sad bih pored njega prošao ravno do kreveta, pa legao na leđa, s glavom na jastuku i čekao da mi se javi. Nakon nekog vremena bi me pozdravila i sjela na stolac, s nogama na krevetu. Onda bi mi pričala o planovima

za budućnost - htjela je postati liječnica, pomagati ljudima, putovati - dok sam ja ležao u mraku i pokušavao je zamisliti kako izlazi iz aviona, negdje, na kakvom jarko osvijetljenom aerodromu.

Jednog od tih popodneva, početkom kolovoza, dok je na stolcu sjedila s bosim nogama naslonjenim blizu mojih potkoljenica, otkrila mi je zamisao kojom se već neko vrijeme bavila. O tome je, u stvari, već dulje vrijeme razmišljala, iako se s tim nije bila spremna do kraja suočiti. Ali sad joj se, zahvaljujući meni, činilo da ima za to hrabrosti. Naravno, radilo se o nečem što ne možeš samo tako napraviti, a da o tome dobro ne promisliš - morao si se tome nekako prikrasti, u glavi. A baš je to bila radila, posljednjih tjedana i činilo joj se stvarno ispravnim, tako ispravnim, za ozbiljno. I da skрати, ili da više ne dulji, odlučila je iskoračiti iz tame - pustiti u nju svjetlo - još tijekom mjeseca.

Časak kasnije kazala je: „Ništa nisi rekao.”

Odgovorio sam: „Jesi li baš sigurna da - ”

„Apsolutno”, rekla je Isabel.

Od tog je trenutka svaki put kad bih došao bila puna raznih planova. Isprva joj se činilo da stvari treba mijenjati postupno - pripaliti prigušenu svijeću na drugom kraju sobe, pa kad sljedeći put dođem, svjetiljku na noćnom stoliću, pa naposljetku povući zavjese - no, što je više o tome razmišljala, sve joj se više sviđala ideja da novo doba najavi na dramatičan način. Potpuni raskid - tako treba postupiti. A kad jednom nestane tame, onda može raditi sve - sve. To je osjećala instinktivno. Uvijek je, na primjer htjela naučiti

igrati tenis, ali je to nerazumno stalno odgađala Htjela se sastajati s ljudima, raditi razne stvari. Nedostajala joj je teta koja živi u Maineu. Ja i ona bismo mogli otići zajedno na veslanje - sigurno tu ima kakvo jezero. Mogli bismo se otići kupati na tu moju plažu. A dok sam ležao oslonjen na njene jastuke slušajući je, dok je sjedila na stolcu s nogama na krevetu, mogao sam osjetiti kako od uzbuđenja udara petama.

Jednog popodneva, dok sam se tepihom glavnog stubišta penjao prema drvenim stepenicama koje su vodile na tavan sinulo mi je kako već dugo nisam vidio Wolfa. Povremeno sam a posjećivao, na putu do Isabeline sobe, no posljednjih nekoliko tjedana nisam više činio ni to, pa sam osjetio iznenadnu želju da ga baš sad obiđem. Pokucao sam jednim prstom na njegova vrata - dvaput, lagano - a nakon stanke se čula riječ „naprijed“ šaljivo ozbiljnim tonom.

Gurnuo sam vrata i u donekle suncem obasjanoj sobi ugledao do zida novi radni stol. Wolf je sjedio za njim, okrenut leđima nagnut nad bilježnicom. Sad je dobio žaluzine, pa sam kroz razmaknute rebrenice vidio zeleno lišće na suncu i djeliće plavog neba Tu je i dalje bila visoka, uska vitrina za knjige, pričvršćena na zid no više nije bilo razbacanih hrpa knjiga, na mjestu uleknute fotelje stajao je crveni kožni naslonjač s crvenim kožnim odmorištem za noge, a u sobi je vladalo ozračje brižno održavane urednosti Wolf je bacio pogled preko ramena. Kad je ugledao mene namrštio se, a usne potom polako počeo razvlačiti u osmijeh. Kako mu se na licu ukazivao smiješak, sve se manje mrštio,

ali izraz nije sasvim nestao. Teatralnim je pokretom pokazao na crveni naslonjač.

Dok sam mu prilazio, palcem je pokazao na radni stol. „Novi poredak.“ Slegnuo je ramenima. „Vrlo zanimljivo. Hoće da mi u školi ide dobro, ali misle da previše čitam. Knjige su neprijatelji. Zato smo dobili novog prijatelja. Zovem ga Fred.“ Potapšao je stol kao da se radi o velikom, prijateljski nastrojenom psu. „Misle da će mi to - kako su se ono izrazili? O da: očvrsnuti karakter.“

Sjeo sam u novu fotelju, stavivši jednu nogu na naslon, dok se Wolf napola pridigao i okrenuo na svom drvenom stolcu, opkoračivši ga, sad okrenut meni. Prekrižene ruke položio je na naslon. Na krevetu sam zamijetio novi karirani prekrivač.

„A čime si se ti zanimao, Davide Dave?“ upitao me, zabavljajući se.

„A, pa znaš već. Knjižnica. Ping-pong. Ništa posebno. Ti?“

Spustio je jedno rame. „Kopao sam u rudniku.“ Pokazao je glavom prema radnom stolu.

„Ljetna škola. Kazna zbog zanemarivanja dužnosti. Jesam li spomenuo da sam pao tri predmeta? To je obiteljska tajna.“

Spustio sam pogled.

„A vidi ti ovu krasnu stvarčicu.“ Zabacio je ruku natrag na stol i u vis podigao knjižicu. „Udžbenik za autoškolu. Izdalo ga je Ministarstvo prometa, samo za vas.“ Bacio ga je natrag. „Otac je bio potpuno jasan. Neuspjeh se više neće tolerirati.“

Opet je slegnuo ramenom. „Misle da loše utječem sam na sebe.” Osmjehnuo se. „Žele da budem više nalik - pa - tebi.”

„Meni!”

„Sigurno, zašto da ne? Sve petice, odgovorno ponašanje, svi ti bakrači. Građanin na svom mjestu.”

„U krivu su”, tiho sam rekao. A potom: „Nemoj biti nalik meni!” Izgovorio sam to kao kakav poklič.

„Ako ti tako kažeš”, rekao je, nakon stanke.

Neko smo vrijeme sjedili bez riječi. Gledao sam veliki, svijetli radni stol, sa sjajnom, crnom fluorescentnom svjetiljkom i zelenim podloškom u tamnom, kožnom okviru, novi karirani preživač, čiste, suncem obasjane žaluzine. „Ajde onda,” rekao sam. „Pretpostavljam da –” i ustao da pođem. Wolf nije ništa rekao.

Na vratima sam se okrenuo da ga pogledam, pa mi je uputio onaj svoj lijeni osmijeh, s primjesom poruge.

U tami Isabeline sobe, njeni su se planovi počeli polako provoditi u djelo. Veliki događaj zakazan je za posljednji dan kolovoza, tri dana prije početka škole. Legao sam na krevet, a na um mi je pao moj prvi dolazak: učinilo mi se kao da je to bilo jako davno. „Isabel,” rekao sam, „sjećaš li se - ” „Slušaš li ti?” oštro je upitala, na trenutak nisam znao o čemu govori.

Jedne sam se noći probudio i vidio je vrlo jasno. Na sebi je imala bijele, satenske kratke hlače i jarko crvenu bluzu kratkih rukava. Nagnula se unatrag, oslanjajući se na obje ruke, noge je ispružila, a glavu zabacila, kose svezane u repić, ozarena lica. Nije ga se dalo jasno nazrijeti, osim tog krasnog

osmjeha, s bijelim zubićima besprijekornog oblika i tankom crtom ružičastog sjaja između zuba i gornje usne. Zaspao sam, a kad sam se opet probudio, ukazao mi se isti prizor: oštro i jasno, pa sam u trenu shvatio odakle mi: vidio sam zubarsku čekaonicu, suncem obasjani stakleni stolić s časopisima, na sjajnom papiru bila je reklama za posebnu vrstu zubne paste koja je zube i čistila i izbjeljivala.

Posljednjih dana kolovoza imao sam osjećaj kako mi se približava neka udaljena jasnoća, kao kakva drevna vojska u povijesnom filmskom spektaklu, uglačane kacige i vrhovi isukanih mačeva bljeskali su se na suncu.

Dan prije onog konačnog, rekao sam Isabel: „Dođi ovamo.” Vlastiti me glas iznenadio oštrinom, prizvukom uzrujanog autoriteta. U tami je vladala tišina. Onda sam osjetio, na madracu, pritisak nekog oblika, dok se popela na krevet i smjestila do mene. „Bit će sve u redu”, šapnula je. „Vidjet ćeš.” Mogao sam je osjetiti kao toplinu s jedne strane tijela. Obraz me svrbio, kao da ga je škakljala njena kosa ili možda nabor u izgužvanom pokrivaču. Oči sam širom otvorio. Ukazivali su mi se prizori pa se rasplinjavali: kineski mudrac kako čita knjigu, sunčeve zrake dok prodiru kroz sjenovite kapke, zelena jakna koja visi okačena.

Na posljednji kolovoski dan probudio sam se neobično rano. Čak su i roditelji još spavali. U sunčanoj sam kuhinji popio čašu soka od naranče, pokušao čitati na terasi iza kuće i naposljetku odlučio otići na plažu. Kad sam zakoračio na pijesak, iznenadilo me što je tamo već bilo nešto ljudi, tu i tamo ih se vidjelo kako stoje ili leže na ručnicima, pa sam se pitao jesu li to oni u stvari tu proveli cijelu noć. Bila je plima.

Nebo iznad vode bilo je tako plavo da me podsjetilo na skupu košulju koju sam jednom vidio u robnoj kući. Prostro sam svoj ručnik, stavivši bočicu ulja za sunčanje u jedan i knjigu u drugi kut, pa se pošao prošetati po mokrom pijesku, uz niske valove. Dalje prema pučini voda je bila mirnija i tvorila je površine pomalo grimiznog plavetnila, uz srebrne trake. U sjajnom sam tamnom pijesku vidio svoje otiske stopala, koji bi na tren ostali bijeli, dok ih opet ne bi upila tamna vlaga. Pokušao sam zamisliti drugi par tragova, pored mojih, isprva blijedih, pa onda tamnih, kako nestaju u naletima vode čipkastih vrhova, koju izbacuju valovi dok se lome o obalu. Ljudi su stizali na plažu, noseći ručnike i radioaparate. Daleko na pijesku djevojka se uspravila u sjedeći položaj, nalila ulja na dlan i počela si lagano trljati ruku, pružajući je i okrećući. Kad sam došao do mola, prešao sam na stijene i sjeo nakratko na topli kamen, držeći noge u vodi, pa otišao plivati, sve dok se nisam umorio. Vrativši se do ručnika, legao sam na sunce koje je s mene isušivalo kapljice vode. Djevojka s francuskog mi je mahnula, a ja sam joj uzvratio pozdrav. Preko pješčanog prijevoja kod parkirališta spuštale su se obitelji noseći suncobrane. Plaža se punila.

Isabelinoj kući stigao sam prije tri sata popodne, Wolfova majka pojavila se na vratima u zelenim kratkim hlačicama i u žutoj majici na bretele, s torbicom prebačenom preko ramena i ključevima auta koji su joj visjeli iz ruke. „Samo ti uđi“, rekla je, „ja se žurim“, i pohitala niz stepenice. Na prilazu se okrenula i viknula: „John je izašao. Ona te očekuje.“ Prošao sam kroz hladnu, mračnu dnevnu sobu, popeo se tepihom glavnog stubišta na drugi kat i pogledao dobro mi

poznati hodnik sa zatvorenim vratima, prije nego što sam se popeo na tavan. Na vrhu stubišta prošao sam kroz mrak prošaran zrakama sunca u drugi hodnik i tiho ušao u Isabelinu odaju.

„A, evo tebe“, rekla je, mješavinom nestrpljivosti i uzbuđenja.

„Bio sam na plaži“, odgovorio sam, ogledajući se u tami. Neki su mi njeni dijelovi bili bolje poznati od drugih - dio u kojem se nalazio stolac, dio s krevetom - i pitao sam se bih li bio u stanju različite dijelove zapamtiti, ako bih se usredotočio.

„Strašno sam uzbuđena!“ viknula je Isabel i čuo sam kako je zaplesala po tepihu.

Polako sam prišao krevetu i legao na njega.

„Što to radiš, ma što to radiš?“ rekla je Isabel, topćući nogom po podu.

„Što bih radio? Pa samo tu ležim i razmišljam kako je samo mirno. Znaš, bio sam jutros plivati, pa sam - ”

„Ma nemoj me zezati!“ viknula je. „Pa ne možeš tek tako samo ležati“, rekla je, prišavši puno bliže, pa sam osjetio kako me vuče za rukav. „Moraš ustati.”

„Isabel, čuj, misliš li stvarno - „

„Ma o čemu ti pričaš? Daj! Daj!“ Opet me povukla pa sam je slijedio u mrak. Osjetio sam joj uzbuđenje kao da se radi o vjetru. Vukla me po sobi i iznenada se zaustavila. Čuo sam je kako pipa po zavjesama, tražeći uzicu za povlačenje. Zavjese su zvučale jako debele i čvrste, poput boka kakve goleme

životinje. Zamislio sam sjajno svjetlo vani, podignuto poput mača. „Evo!” rekla je Isabel. Čuo sam je kako navlači, tvrdoglavo trza, mičući ruke, poput poludjele ptice zarobljene u naborima zavjese. Nešto je popustilo, zavjese su se na vrhu počele razdvajati, sunce je prodrlo poput krika, na trenutak sam ugledao tamno plave nabore kako se polako razdvajaju, koloplet blještave zlatne prašine, rub podignutog rukava, prije nego što sam oči prekrio rukom. Pružajući drugu ruku, krenuo sam zaslijepljen prema vratima, dok je ona niknula: „Hej, kuda ti to - ” Za sobom sam čuo kako se zavjese povlače, kroz prste osjetio kako se soba puni svjetlošću, kao da je izbio požar. Otvorio sam vrata ne osvrćući se. Dok sam bježao tavanom i niz prvo stubište, vidio sam, izvan vidnog polja, časak prije nego što sam rukom prekrio oči, podignut i pomalo sjajan crvenkasti rukav kako je spuznuo niz sablasni bljesak suncem obasjane podlaktice, mutnog obrisa, poput ustreptalog zraka. U dnu drugog stubišta mahnuo sam Wolfovoj majci, ili, kako se ispostavilo, samo jakni prebačenoj preko stolca u sjeni, proletio kroz dnevnu sobu i pobjegao kroz ulazna vrata. Tek kad je moj bicikl već jurio niz zavojiti prilaz između visoke ograde i živice usudio sam se osvrnuti prema kući, zaboravivši da, iz tog kuta, nogu vidjeti tek borove, javore, prilaz djelomično pod suncem, i djelomično u sjeni, kako mi nestaje iz vida.

Škola je počela tri dana poslije. Wolf nije bio ni na jednom od mojih predmeta, a nisam ga mogao naći ni na hodniku. Nikad ga prije nisam zvao telefonom - no, tog sam popodneva okrenuo njegov broj. Telefon je odzvonio

četrnaest puta, prije nego što sam poklopio slušalicu. Zamislio sam njegovu kuću kao ruševinu, na užarenom suncu. I sutradan sam ga tražio po školi, neuspješno. Nitko o njemu nije znao ništa. Tog popodneva sam poslije škole nazvao u knjižnicu da sam bolestan i odvezao se biciklom do Wolfove kuće. I dalje je bila tamo na vrhu krivudavog prilaza, u sjeni koju su narušavale blještave točkice svjetla. Wolfova mi je majka, u trapericama i majici, držeći u jednoj ruci klijesta, otvorila vrata. U sumračnoj dnevnoj sobi sjela je na kauč, dok sam se ja spustio u naslonjač, uzevši u ruku čašu ledenog čaja koji sam zaboravio piti, dok mi je ona ispričala kako je Wolf prešao u posebnu školu s internatom u Massachusettsu. Nije mi ništa spominjao? S liberalnim nastavnim programom — vrlo liberalnim programom. Što se tiče Isabel, na neko je vrijeme preselila kod tete u Maine, gdje je obično provodila ljetne praznike, a sad se tamo upisala u državnu srednju školu. Godina koju nije išla u školu jako joj je dobro činila. Wolfova mi je majka zahvalila što sam bio tako ljubazan prema Isabel dok se oporavljala. Na ulaznim me vratima pogledala sa simpatijom. „Hvala na svemu, Davide“, rekla je i ispružila ruku. Čvrsto se sa mnom rukovala i ostala gledajući me s vrata dok sam odlazio na biciklu.

Te sam se jeseni uspijevao odvući na nastavu, ali jedino o čemu sam razmišljao bila je soba na tavanu. Kao da mi je nedostajao dio mene, koji mi je bio neophodan, ali ga nigdje nisam mogao pronaći. Sredinom listopada položio sam vozački ispit i počeo se voziti vikendom u očevom automobilu. Opet sam prohodao sa svojom poluslužbenom

djevojkom, pa smo odlazili na ples i nogometne utakmice. Jednog subotnjeg popodneva dovezao sam se u Wolfov kvart, no, iako sam kod njegovog odvojka usporio, gledajući razbacano žuto lišće, nastavio sam vožnju bez skretanja. Često sam se pitao što bi se desilo da sam se okrenuo i pogledao je, onog dana kad se zavjesa razmakla. Sve sam još jasno vidio, zrak obasjan suncem, prašinu kako se kovitla na stupovima svjetla, praznu, osvijetljenu sobu. Ne, mnogo je bolje što sam se okrenuo na drugu stranu, što sam shvatio da za mene Isabel postoji samo u mraku. Poput duha kad sviće - poput princeze čarobnog kraljevstva - morala je iščeznuti s prvim zrakama svjetla.

I tako sam se vozao očevim automobilom, iščekujući nešto što se nikad nije dogodilo. Do proljeća u završnom razredu već sam se bavio s toliko toga da sam se jedva mogao prisjetiti što se točno dešavalo u toj zatamnjenoj sobi, u toj polumračnoj kući, na kraju krivudavog puta s druge strane grada. Tek tu i tamo, niotkuda bi mi se ukazala slika pa bih se na čas zamislio - mudrac od bjelokosti nagnut nad knjigu, čupavi muf za uši i taj polagani, lijeni osmijeh, s blagom primjesom poruge.